
Kyrkomötet
Budgetutskottets betänkande 2017:1

**Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans
nationella nivå 2018–2020**

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas skrivelse KsSkr 2017:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020*. Här behandlas också fyra motioner: 2017:37 *Kontinuerlig utvärdering*, 2017:51 *Nya sätt att vara kyrka*, 2017:100 *Gemensamt administrativt stöd och gemensamma ekonomiska resurser* samt 2017:131 *Fortsatt utveckling av GAS*.

Utskottet ställer sig bakom kyrkostyrelsens förslag och föreslår att kyrkomötet fastställer kyrkostyrelsens förslag till verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020 i sin helhet. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå de fyra motionerna i betänkandet.

I motion 2017:37 föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att vidta åtgärder för att säkerställa att alla större beslut kontinuerligt utvärderas. Då utskottet anser att utvärdering genomförs föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

I motion 2017:51 föreslås att kyrkomötet beslutar att 2 500 000 kronor per år avsätts i tre år för fortsatt arbete med *Nya sätt att vara kyrka*, medel avseende lönekostnader och verksamhetskostnader samt att kyrkomötet beslutar att detta sker på samma sätt som hittills via ett eller flera stift och EFS. Då detta koncept redan erhållit stora anslag som möjliggjort inspiration och utbildning och det finns ekonomiska medel kvar för kommande år samt att arbetet går hand i hand med andra satsningar som görs föreslår utskottet att avslå motionen.

I motion 2017:100 föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt utse en särskild arbetsgrupp, bestående av företrädare med erfarenhet av administrativt förändrings- och utvecklingsarbete, från nationell nivå och där stiftens erbjuds delaktighet, för att utvärdera och analysera satsningen på gemensamt stöd. Vidare föreslås att kyrkomötet beslutar att arbetsgruppen får uppdraget att lämna förslag om hur den nationella nivåns framtida ekonomiska ramar kan sättas så att det långsiktiga målet – att frigöra resurser till den grundläggande uppgiften – kan nås. Utskottet menar att det är en av kyrkostyrelsen prioriterad fråga där mycket arbete pågår och flera olika arbetsgrupper redan finns. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motionen avslås.

I motion 2017:131 föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur GAS har tagits emot hos de enheter som anslutit sig till de olika systemen. Vidare föreslås också att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka behovet av en fortsatt utveckling av GAS och hur det ska genomföras. Utskottet menar att det redan finns former för hur efterfrågade undersökningar kan genomföras och mot denna bakgrund ser inte utskottet någon anledning till ytterligare åtgärder och föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2018 till 3 224 miljoner kronor.
3. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2019 till 3 184 miljoner kronor.
4. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2020 till 3 111 miljoner kronor.
5. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 74 miljoner kronor under åren 2018–2022 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.
6. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 6 miljoner kronor under åren 2018–2022 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:37.
8. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:51, punkt 1.
9. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:51, punkt 2.
10. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:100, punkt 1.
11. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:100, punkt 2.
12. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:131, punkt 1.
13. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:131, punkt 2.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2017:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2018 till 3 224 miljoner kronor.
3. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2019 till 3 184 miljoner kronor.
4. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2020 till 3 111 miljoner kronor.
5. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 74 miljoner kronor under åren 2018–2022 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.
6. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 6 miljoner kronor under åren 2018–2022 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.

Motionernas förslag

Motion 2017:37 av Dan Sarkar och Berth Löndahl, Kontinuerlig utvärdering

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att vidta åtgärder för att säkerställa att alla större beslut kontinuerligt utvärderas.

Motion 2017:51 av Leif Nordlander, Nya sätt att vara kyrka och fortsättningen

1. Kyrkomötet beslutar att avsätta 2 500 000 kronor per år i tre år för fortsatt arbete med ”Nya sätt att vara kyrka” (medlen avser lönekostnader och verksamhetskostnader).
2. Kyrkomötet beslutar att detta sker på samma sätt som hittills via ett eller flera av stiftet och EFS.

Motion 2017:100 av Staffan Yngvesson m.fl., Gemensamt administrativt stöd och gemensamma ekonomiska resurser

B 2017:1

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt utse en särskild arbetsgrupp, bestående av företrädare med erfarenhet av administrativt förändrings- och utvecklingsarbete, från nationell nivå och där stiftens erbjuds delaktighet, för att utvärdera och analysera satsningen på gemensamt stöd.
2. Kyrkomötet beslutar att arbetsgruppen får uppdraget att lämna förslag om hur nationella nivåns framtida ekonomiska ramar kan sättas så att det långsiktiga målet – att frigöra resurser till den grundläggande uppgiften – kan nås.

Motion 2017: 131 av Margareta Andersson, Fortsatt utveckling av GAS

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur GAS har tagits emot hos de enheter som anslutit sig till de olika systemen.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka behovet av en fortsatt utveckling av GAS och hur det ska genomföras.

Yttrande från andra utskott

Budgetutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserat av om respektive sakutskott har synpunkter på för sakutskottet relevanta delar i avsnittet *Verksamhetens inriktning*. Yttrande har inkommit från Kyrkolivsutskottet, KI 2017:2y, *bilaga*.

Som en del av utskottets beredning har utskottet tagit del av yttrandet.

Bakgrund

Enligt 51 kap. 4–5 § § i kyrkoordningen ska den nationella nivån varje år upprätta en budget för nästa budgetår. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret, samt en plan för ekonomin under en period av tre år.

År 2010 beslutade kyrkomötet att det, utöver de ekonomiska ramarna för respektive år under perioden, ska finnas rullande femåriga kostnadsramar för finansiering av Svenska kyrkan i utlandets och Svenska teologiska institutets (STI) fastigheter och lokaler.

Skrivelsens innehåll och indelning

Mot bakgrund av ovanstående lämnar kyrkostyrelsen i skrivelsen förslag till inriktning för verksamheten, kostnadsram 2018, planeringsramar 2019 och 2020 samt ram för kostnader 2018–2022 för lokalförsörjning inom Svenska kyrkan i utlandet och ram för kostnader för STI i Jerusalem.

Skrivelsen är indelad i följande delar. I *Uppdrag* beskrivs den nationella nivåns uppdrag. I *Skrivelsens struktur* finns övergripande information och läsanvisningar. I *Utmaningar och prioriteringar* redovisas de utmaningar kyrkostyrelsen ser utifrån genomförd omvärldsanalys och förslag till prioriteringar. I *Verksamhetens inriktning* redovisas kyrkostyrelsens planering för perioden 2018–2020. I *Ekonomi* redovisas och kommenteras ekonomin i sin helhet och förslagen till kostnadsram 2018, planeringsramar 2019–2020 och kostnadsramar 2018–2022 för lokalförsörjning. *Bilaga 1* innehåller den omvärldsbeskrivning som legat till grund för kyrkostyrelsens omvärldsanalys, verksamhetsinriktning och prioriteringar. *Bilaga 2* ger information om kyrkostyrelsens kansli.

Kyrkostyrelsens förslag

Av skrivelsen framgår att huvuddelen av planeringsperiodens budget omsluter löpande åtaganden och verksamhetskostnader som svårigen kan prioriteras bort. Antingen är ansvaret reglerat i kyrkoordningen eller så är arbetet av stor betydelse för Svenska kyrkans verksamhet. Enbart en mindre del utgör utrymme för särskilda prioriteringar.

Kyrkostyrelsens förslag till verksamhetsinriktning för 2018–2020 redovisas i år i en ny struktur med avsikten att skapa bättre förutsättningar för planering, budgetering och uppföljning och tar sin utgångspunkt i tio delar: *Reglera inomkyrkligt, Utbilda för tjänst i Svenska kyrkan, Stödja utveckling av församlingslivet, Stödja och utveckla administration och förvaltning, Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld, Bidra till samhällsutvecklingen, Samordna, genomföra och utveckla internationell mission och diakoni, Utjämning och finansförvaltning, Styrning och ledning samt Internt stöd.*

Kyrkostyrelsen vill under planeringsperioden särskilt prioritera områdena *Lärande och undervisning, Arbete med asylsökande och flyktingar i Sverige samt Stöd till människor i utsatta situationer i världen.* För att rusta församlingarna att möta dessa utmaningar i ett långsiktigt perspektiv av minskade intäkter prioriterar kyrkostyrelsen också *Administrativ samverkan i Svenska kyrkan.* Därtill kommer perioden att präglas av en *Ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan.*

Motion 2017:37, Kontinuerlig utvärdering

Både offentlig förvaltning och den civila sektorn är inriktade mot att utvärdera, revidera, certifiera eller på olika sätt mäta verksamhetens resultat. Syftet med utvärdering är ofta främjande och med fokus på lärande. Det kan vara att understödja påbörjade förändringsprocesser och ge beslutsunderlag för framtida vägval. Utvärderingar kan även vara kontrollerande för att säkerställa att organisationens resurser inte används till sådant som inte står i överensstämmelse med organisationens strategier. I många fall sker också utvärderingar i syfte att skapa stöd och förtroende för organisationen och dess verksamhet, internt eller externt. I samband med strategival eller större projekt med tydligt formulerade mål är uppföljning och utvärdering med nödvändighet i fokus för att få vägledning inför framtida beslut.

Inom trossamfund och frivilligorganisationer har krav på uppföljning och utvärdering av projekt blivit allt vanligare. Inom civilsamhället ställs ofta särskilda krav på utvärdering vid finansiering från externa partner eller för insamlingsverksamhet, vilket t.ex. har lett till framtagande av mallar för återrapportering genom Frivilligorganisationernas insamlingsråds kvalitetskod.

Utvärdering på Svenska kyrkans nationella nivå

På den nationella nivån i Svenska kyrkan är det framförallt den internationella verksamheten som har lång erfarenhet av systematiskt uppföljningsarbete och utvärdering genom sina Sida-finansierade projekt och genom andra samarbeten med externa partner. Inom den internationella verksamheten genomförs regelbundna utvärderingsseminarier som ingår i verksamhetens utvärderingsstrategi, där det finns tydligt uttalade kriterier för utvärdering. Inom den internationella verksamheten finns även rutiner för utvärdering inom de globala ekumeniska allianserna där Svenska kyrkan deltar och kvalitetssäkrar det löpande arbetet.

I andra delar av den nationella nivån verksamhet är uppföljning och utvärdering inte alltid lika strukturerat och integrerat i planeringsprocessen, men i den projektmodell som används på den nationella nivån sedan många år tillbaka, i mindre och

större projekt, ingår utvärdering av måluppfyllelse som en viktig komponent och erfarenheterna tas tillvara och ett organiserat lärande uppmuntras.

Möjlighet till övergripande uppföljning av Svenska kyrkans verksamhet finns nationellt och lokalt genom medlems-, verksamhets- och ekonomistatistik som hantearas på den nationella nivån.

Utvärdering av strukturutredningens organisationsförändringar

Kyrkomötet 2015 beslutade uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för att följa hur strukturreformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden. Kyrkostyrelsens hantering av uppdraget finns redovisad i KsSkr 2017:2, *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016*, bilaga 2 sidan 48. Sammantaget visar genomgången att lämplig metod och form för att följa strukturförändringar, med fokus på församlingsråd, är att årligen följa utvecklingen via befintlig statistik och regelbundet återkommande enkätstudier, förslagsvis vart tredje eller vart femte år.

Kyrkostyrelsen har med anledning av uppdraget undersökt möjliga metoder för uppföljning och utvärdering av organisationsförändringarna. I samband med detta har en studie gjorts av församlingsrådets arbete och den publiceras i *Nyckeln till Svenska kyrkan 2017*. Enkätfrågor relaterade till organisationsförändringarna kommer också att sändas till församlingar i oktober 2017. Om 3–5 år bedöms det vara läge för resultat- och effektutvärdering.

Det finns diskussioner med enskilda stift om samarbete kring fallstudier för processutvärdering under 2018. En samverkan har utvecklats mellan Luleå, Härnösand, Uppsala och Stockholms stift för utvärderingsarbete av genomförda indelningsändringar. Kyrkokansliet har åtagit sig att bidra till den enkät med kvalitativa frågor som kommer att skickas till samtliga kyrkoherdar i stiftet. I Linköpings stift har en forskningsbaserad utvärdering gjorts och beslut har fattats om att även genomföra en uppföljande studie.

Gemensamt ansvar och *Dela tro – dela liv*

I skrivelsen *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, KsSkr 2016:6 ingår utvärdering av förslagen som en grundförutsättning för beslut i kyrkomötet. Utvärdering beträffande effektiviserad fastighetsförvaltning och av kyrkobyggnader ska redovisas till kyrkomötet 2023 medan utvärdering beträffande utjämningssystemet ska redovisas till kyrkomötet 2027. Liknande förutsättningar förekommer vid andra större beslut om utveckling eller förändring både i kyrkomötet och i kyrkostyrelsens planeringsarbete.

Utvärdering är en viktig del i satsningen *Dela tro – dela liv*. Förutom de utvärderingar som genomförs i delsatsningarna och som respektive huvudman ansvarar för genomfördes en formativ utvärdering av helheten under 2015 som värderade om satsningen var på rätt väg och vid den tidpunkten hade fyllt sina syften. Lärdomarna av den utvärderingen redovisades för kyrkostyrelsens arbetsutskott och för stiftsledningarna och användes i den fortsatta planeringen av satsningen. När satsningen avslutas i sin helhet 2018 kommer en slutlig utvärdering att genomföras.

I de formella kriterierna för att erhålla ekonomiskt bidrag till en delsatsning inom *Dela tro – dela liv* ingick dokumentation och utvärdering och i varje delprojekts ansökan skulle det framgå hur detta planerats. Delprojektens resultat ska delas och främja hela kyrkans satsning på undervisning och mission för alla åldrar och dessa processer samordnas och stöds från den nationella nivån.

Andra exempel på utvärdering och lärande av större satsningar

Kyrkokansliets interna summering i januari 2017 av organisationen för det gemensamma högtidlighållandet av reformationen – *Joint Together in Hope* den 31 oktober 2016 illustrerar hur utvärdering och erfarenheter kan generera lärande när det också ges ett framåtsyftande mål, d.v.s. att lärdomar omsätts till förbättrade rutiner och praktik. Nyckelerfarenheter identifierades i utvärderingen och omsattes till funktions-specifika lathundar och checklistor, med syftet att underlätta och förbättra framtida arbete med större samarrangemang. Materialet prövas nu av internationella verksamheten i projektorganisationen för genomförandet av ACT-alliansens och Kyrkornas världsråds strategiska möten i Uppsala hösten 2018. Det kommer även att tillgängliggöras via intranätet, som komplement till den nationella nivåns projektmallar.

I samarbetsprojektet *Reformationsåret 2017* finns en utvärdering planerad både av aktivitetsmål och effektmål. Slutrapporten för denna satsning ska innehålla en beskrivning om hur processen i reformationsåret knyter an till framtida verksamhet. Denna utvärdering ska kompletteras med en extern utvärdering och för tillfället pågår en upphandling av denna tjänst.

Andra exempel på utvärdering där lärandet står i fokus kan hämtas från arbetet med krisberedskap och dessa finns publicerade i erfarenhetsbanken för krisberedskap på Svenska kyrkans intranät, som funnits sedan 2008. Här delas erfarenheter och lärdomar från allvarliga händelser både i Sverige och utomlands, från svenska församlingar, Svenska kyrkan i utlandet, och från stiftet. Exempel på händelser som finns utvärderade i erfarenhetsbanken är Svenska kyrkans roll och insatser vid askmolnet efter vulkanutbrottet på Island, social oro i Stockholms förorter, terrordådet i Oslo, skjutningarna i Rödeby, bussbrand med ungdomar från en svensk församling samt olycka på en skidort i Alperna.

Erfarenheter från nationella allvarliga händelser där Svenska kyrkan genom församlingar, stift och den nationella nivån arbetat i samverkan utvärderas kontinuerligt. Estoniakatastrofen, Backabranden i Göteborg, tsunamin i Sydostasien och senare års insatser med exempelvis skogsbranden i Västmanland finns dokumenterade. Rapporter och erfarenheter har i olika sammanhang tillställts kyrkostyrelsen, delats internt och inomkyrkligt och i vissa fall externt.

En aktuell utvärdering som den nationella nivån genomfört i samarbete med stiftskanslierna är en utvärdering av den organisation som etablerades i samband med den akuta flyktingsituationen 2015. Utvärderingen genomfördes i enkätform och kompletterades därefter med en kvalitativ intervjuundersökning av en extern konsult.

Det finns idag inga särskilt avsatta resurser för utvärdering på den nationella nivån, varken för större nationella satsningar eller projekt eller för metodstöd till stiftet. Dock genomförs ändå sådana insatser som redovisas ovan.

Motion 2017:51 Nya sätt att vara kyrka och fortsättningen

Flera stift har besökt eller haft besök från den anglikanska kyrkan, Church of England, för att lära och inspireras av deras arbetssätt. I flera församlingar i Sverige bedrivs idag ett arbete i den anglikanska kyrkans anda under benämningen *Nya sätt att vara kyrka* och sedan 2013 finns det i Svenska kyrkan ett nätverk med samma namn. Nätverket utgör den officiella partnern till arbetet *Fresh Expressions of Church* i Storbritannien som är anpassat och utformat för människor utanför den aktiva församlingsgemenskapen. Nätverkets syfte är att bidra till att stärka Svenska kyrkans förmåga att visa vad kristen tro innebär och identifiera nya lösningar.

Det anglikanskt influerade arbetssättet *Nya sätt att vara kyrka* behandlades i kyrkomötet 2015 och kyrkomötet beslutade då med anledning av motion 2015:55 att

uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp för att utveckla arbetet i Sverige. Kyrkolivsutskottet, som behandlade motionen i sitt betänkande KI 2015:12, menade att Svenska kyrkan kan inspireras till utveckling av nya vägar, metoder och arbetsformer, men att det samtidigt finns svårigheter att fullt ut kopiera ett koncept från en annan kyrka. Utskottet ansåg däremot att det inte är kyrkomötets sak att besluta om hur många tjänster som behövs för att främja ett utvecklingsarbete och avslag den delen av motionen.

I december 2015 beslutade kyrkostyrelsen att tillsätta delprojektet *Nya sätt att vara kyrka* inom den större satsningen *Dela tro – dela liv* och anslag 3 250 000 kronor i syfte att skapa lärande gemenskaper i denna anda för medarbetare i Svenska kyrkan. Delprojektet hade planerats redan före kyrkomötets beslut men blev genom behandlingen mer angeläget och uppmärksammat. Projektet genomförs under åren 2016 och 2017 i samarbete mellan Växjö och Linköpings stift, Sensus studieförbund samt EFS. Delprojektets projektledare är anställd på EFS nationella kansli.

I Linköpings stift är detta projekt en del av ett större stiftsprojekt som kallas *Dela liv Dela tro 2015–2018* med egen projektorganisation och projektledare och där ett femtontal mindre projekt med liknande syfte ingår. Enligt stiftsledningen har de konkreta effekterna av *Nya sätt att vara kyrka* i stiftets församlingar varit begränsade och man gör bedömningen att andra initiativ i stiftet kan generera större effekt. De erfarenheter som gjorts i *Nya sätt att vara kyrka* kommer dock att fasas in och hållas ihop i det utvecklingsarbete som fortsätter i stiftet. I Växjö stift menar stiftsledningen att arbetet gett inspiration i några församlingar men efterlyser teologisk reflektion vid eventuell fortsättning och en plan för implementering.

I den rapport som projektledningen skrivit i maj 2017 framgår att det inom ramen för projektet *Nya sätt att vara kyrka* genomförts 32 strategidagar och besök på stifts-, pastorat- och församlingsnivå under 2016 och att det fanns 39 hittills bokade tillfällen för 2017. Flera korta filmer med goda exempel från församlingar har producerats och de finns tillsammans med andra inspirationsfilmer publicerade på webbplatsen www.nyasattattvarakyrka.se. En längre utbildning för ideellt engagerade erbjöds vid Vadstena folkhögskola hösten 2017 i samarbete med Linköpings stift, Linköpings domkyrkoförsamling och Sensus studieförbund men har ställts in. Innehållet i utbildningen kommer istället att genomföras i ett församlingsutvecklingsprogram, *Leda Leva Lära*, som beräknas starta vid samma tidpunkt och innebär lokala lärandegemenskaper. En bok har publicerats och andra utbildningsmaterial utarbetats. En nationell konferens genomfördes i oktober 2016 och samlade drygt 200 personer, varav flera arbetslag. Göteborgs stift planerar en studieresa i oktober 2017 och fortbildningar arrangeras i samarbete med Johannelunds teologiska högskola och Stiftelsen Fjellstedtska skolan.

Några församlingar som valt att engagera sig i nätverket eller på annat sätt inspirerats av konceptet är Skövde pastorat, Hortlax församling och Romelanda församling. Det är främst församlingar i Göteborg, Skara, Luleå, Lund, Linköping och i Växjö stift som influerats av konceptet samt samsarbetskyrkor eller församlingar knutna till EFS.

I varje delprojekt inom kyrkostyrelsens satsning *Dela tro – dela liv* finns uppgiften att fundera på vad som händer när projektet är slut. Man uppmanas att planera utifrån att projektet är en avgränsad satsning med en tydlig början och ett tydligt slut och att effekterna vid projektslut ska utvärderas. Enligt uppgift formas idag lokala nätverk i andan av *Nya sätt att vara kyrka* till stöd i församlingarnas fortsatta utvecklingsarbete. I en ekonomisk redogörelse från projektet, framgår att projektmedel på drygt 300 000 kronor inte kommer att nyttjas under projektperioden och att dessa därför kan överföras till arbete 2018, vilket till delar möjliggör en fortsättning för arbetet även efter årsskiftet och projektets slut.

Lärdomar och erfarenheter i samtliga delprojekt inom *Dela tro – dela liv* samt de material som framställts inom projekten kommer att på något vis bäras in i kyrkostyrelsens kommande satsning för *Lärande och undervisning*.

Motionerna 2017:100 och 2017:131 om gemensamt administrativt stöd och gemensamma ekonomiska resurser, GAS

Administrativ samverkan

Vid 2012 års kyrkomöte beslutades att den nationella nivån skulle intensifiera arbetet med gemensamma administrativa system och administrativ samverkan i nära samarbete med stiftet. Kyrkomötet beslutade 2013 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att fastställa en plan för införandet av gemensamma systemlösningar i Svenska kyrkan och redovisa den för kyrkomötet senast 2015. I KsSkr 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014* bilaga 3A Gemensamma IT-system, samverkan och därmed relaterade frågor redogör kyrkostyrelsen för sin syn på det administrativa samverkansområdet. Bilagan avslutas med ett avsnitt om resurser där det bl.a. framgår att även om genomförda och kommande satsningar är omfattande kommer resurserna inte att räcka till för att genomföra alla goda idéer. Det kommer att behöva göras prioriteringar både mellan och inom olika områden som i sig är prioriterade. Bilagan avslutas med att det kan finnas anledning för kyrkostyrelsen att återkomma i resursfrågan.

Av KsSkr 2015:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2016–2018* framgår att kyrkostyrelsen konstaterar att den gemensamma IT-plattformen, GIP, är en central förutsättning för fortsatt administrativ samverkan och föreslår därför ett bidrag för fortsatt subvention av anslutning av nya enheter till GIP. Målsättningen är att 85 procent av kyrkans anställda ska vara anslutna till GIP vid utgången av 2018 och bidraget ska uppgå till 150 miljoner kronor för perioden 2016–2018. Kyrkomötet beslutade i enlighet med kyrkostyrelsens förslag. Det kan noteras att något motsvarande mål för anslutning till GAS Ekonomi och GAS Personal inte är fastställt. I tabellen nedan framgår antalet anslutna enheter (församlingar, pastorat, stift och den nationella nivån) och användare (anslutna medarbetare) i GIP. Vid utgången av 2016 motsvarande anslutningsgraden 65 procent. (Om anslutningsgraden justeras för Västerås stift – som valt att bygga en egen IT-plattform – är anslutningsgraden 70 procent). Prognosticerad anslutning vid utgången av 2018 är cirka 80 procent och att cirka hälften av beslutade medel kommer att ha rekviderats.

Anslutna GIP	2012-12-31	2013-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2016-12-31
antal enheter	118	226	283	342	365
antal anställda	3 400	5 582	7 930	10 472	12 682

Det framgår av KsSkr 2017:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020* att en utav de utmaningar som kyrkostyrelsen vill lyfta fram är de minskade resurserna på längre sikt. De långsiktiga prognoser som kyrkostyrelsen tagit fram mot år 2030 visar på en minskning av medlemsintäkterna, vilket kommer att kräva betydande kostnadsminskningar i hela Svenska kyrkan. För att rusta församlingarna att kunna möta denna utmaning prioriterar kyrkostyrelsen administrativ samverkan så att de ska kunna bedriva kostnadseffektiv, kvalitativ och hållbar verksamhet. Av skrivelsen framgår också att kyrkostyrelsen strävar efter att det ska finnas en likvärdig kvalitet inom det administrativa området i hela Svenska kyrkan, även om förutsättningarna är olika. Vidare framgår det att arbetet inom planeringsperioden ska

intensifieras med att tydliggöra och kommunicera de kostnadsbesparingar och den kvalitetshöjning som den administrativa samverkan möjliggör.

B 2017:1

Arbetsformer

Av KsSkr 2017:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020* framgår det att kyrkostyrelsen under planeringsperioden kommer att överväga om ett särskilt råd för administrativ samverkan ska inrättas.

Överläggningar mellan såväl stiftens styrelser och kyrkostyrelsen som stiftsstyrelsernas presidier och kyrkostyrelsens arbetsutskott sker regelbundet. På dessa överläggningar diskuteras bl.a. arbetet inom administrativ samverkan. Stiftelsen och kyrkostyrelsen har beslutat att prioritera fem verksamhetsområden: IT, fastigheter, ekonomi- och lönehantering, ärende- och dokumenthantering samt inköpsstöd.

Inom administrativ samverkan finns samverkansforum även etablerade på tjänstemannanivå. Syftet med dessa forum är att inom ramen för den inriktning och prioriteringar som fastställts av respektive styrelse bl.a. hantera olika typer av operativa och taktiska frågeområden.

Ett av de forum som finns inrättade är en arbetsgrupp som specifikt arbetar med frågor kopplat till ekonomi och lön (GAS). Av gruppens arbetsordning framgår bl. a. att en av uppgifterna är att vara samrådsorgan mellan den nationella nivån och stiftens rörande frågor kopplade till ekonomi- och personalområdet inom konceptet GAS, vilket inkluderar frågor som rör de systemlösningar som är en del av konceptet och även frågor om införandeprocesser, support och utbildning. Till gruppen har respektive stift och nationell nivå utsett en ledamot.

Idag erbjuder tolv stift sina församlingar och pastorat att nyttja koncepten inom de samverkansområden som benämns GAS Ekonomi respektive GAS Personal. Stiftelsen tillhandahåller ofta det administrativa stödet kopplat till GAS i form av så kallade servicebyråtjänster. Kyrkostyrelsen stödjer de stift som etablerar service inom det administrativa området med bl.a. gemensamma utbildningar, samråd och vägledning i olika frågor.

I tabellen nedan framgår utvecklingen av antalet anslutna församlingar och pastorat. Perioden innan år 2015 kännetecknades av pilot-/testverksamhet. Till detta kommer att nio stift har anslutit sig till GAS Personals IT-system. Uppgiften om antalet per 1 januari 2018 är en prognos baserad på idag pågående anslutningsprojekt.

Anslutna	2015-01-01	2016-01-01	2017-01-01	2018-01-01
GAS Ekonomi antal församlingar/pastorat	12	59	94	149
GAS Personal antal församlingar/pastorat	12	62	96	150

Utskottets överväganden

Kyrkostyrelsens skrivelse 2017:1

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2018 till 3 224 miljoner kronor.
3. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2019 till 3 184 miljoner kronor.
4. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2020 till 3 111 miljoner kronor.
5. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 74 miljoner kronor under åren 2018–2022 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.
6. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 6 miljoner kronor under åren 2018–2022 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.

Budgetutskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Som en del av beredningen har utskottet haft överläggningar med kyrkostyrelsens arbetsutskott för att få särskilda frågor belysta och prioriteringar förtydligade.

Den omvärldsbeskrivning och analys som ligger till grund för planering av verksamheten har vidareutvecklats sedan tidigare år och delas innehållsmässigt av utskottet. Utskottet menar dock att det också finns hoppfulla tecken på att förtroendet för Svenska kyrkan ökar. Det diakonala arbete som Svenska kyrkan gör för människor i utsatta situationer i Sverige och i andra delar av världen är nämligen något som är viktigt för många människor. Utskottet är väl medvetet om de medlemsprognoser som tagits fram och att det vikande antalet kyrkotillhöriga kommer att påverka ekonomin negativt på lång sikt. Det finns därför en stor utmaning för samtliga nivåer i Svenska kyrkan att försöka bromsa den utveckling av utträden som finns samtidigt som åtgärder vidtas för att möta de betydande kostnadsminskningar som krävs i hela Svenska kyrkan.

De prioriteringar som kyrkostyrelsen anger i skrivelsen överensstämmer därför med utskottets önskan, *Lärande och undervisning, Arbete med asylsökande och flyktingar i Sverige, Stöd till människor i utsatta situationer i världen, Administrativ samverkan* samt en *Ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan*.

Likt tidigare år instämmer utskottet i kyrkostyrelsens uppfattning om vikten av att fortsätta utveckla den administrativa samverkan inom Svenska kyrkan och ser fram emot att ett råd tillsätts snarast för administrativ samverkan till stöd för analys, löpande utvärdering och kontroll.

Utskottet ser med tillförsikt fram emot det arbete som påbörjats för *Program för lärande och undervisning* och att arbetet med praktikplatser för unga som redovisas i bilaga 2 till årsredovisningen för 2016 länkas samman med detta program. Praktikplatser är en möjlighet att pröva på medarbetarskap i Svenska kyrkan och är en rekryteringsfrämjande insats och utskottet ser fram emot en redovisning under nästa år på hur frågan om praktikplatser för unga hanterats inom ramen för programmet. Frågor om utbildning för tjänst i Svenska kyrkan är ständigt aktuella liksom rekrytering och kompetensförsörjning. Utskottet menar att församlingen är den främsta rekryterande miljön och kyrkostyrelsen ska bidra med stödjande insatser som t.ex. kommunikativt stöd.

Det är med glädje utskottet konstaterar att en omfattande diskussion mellan kyrkostyrelsen och generalsekreteraren förs om Svenska kyrkans framtida utmaningar och att generalsekreterarens uppdrag förtydligats de närmaste sex åren med anledning av detta. Utskottet ser fram emot en fortsatt rapportering om hur kyrkostyrelsen möter framtidsutmaningarna.

Utskottet ser gärna en vidareutveckling av kyrkostyrelsens arbete med den interna styrningen och kontrollen av både löpande verksamhet och projekt och ser fram emot att kyrkostyrelsen redogör för hur man arbetar med dessa frågor i kommande skrivelser.

Utskottet ser med tillfredsställelse på de regelbundna överläggningar som äger rum angående prästlönetillgångarna med stiftet och på hur kyrkostyrelsen utövar sin tillsyn.

Utskottet konstaterar en positiv utveckling för hur *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå* presenteras i skrivelsen för kyrkomötet. Den för året nya struktur som verksamheten och ekonomin presenteras i är både lättillgänglig och tydlig. Likaså den beskrivning som finns om det egna kapitalet och målet för detta.

Motion 2017:37, Kontinuerlig utvärdering

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:37.

Utskottet tänker att motionärerna har Svenska kyrkans bästa som mål med sin motion och delar deras syn om vikten av kontinuerlig utvärdering som bidrar till lärande och kvalitetsutveckling. Utskottet delar också motionärernas syn att det är nödvändigt att reflektera över konsekvenser när förändringar ska göras och att det planeras för summering och uppföljning på ett tidigt stadium.

Dock anser utskottet att det motionärerna efterlyser redan finns och att utvärderingar genomförs efter förändringar, liksom i löpande verksamhet och föreslår därför att motionen avslås.

Men som i all verksamhet kan det finnas en utvecklingspotential och utskottet ser därför gärna att det kontinuerliga utvärderingsarbetet regelbundet kvalitetssäkras. Likaså menar utskottet att kommunikationen mellan Svenska kyrkans nivåer behöver utvecklas så att kunskap och förståelse om de olika nivåernas villkor och kontinuerliga arbete ökar samt även tydligheten över ansvarsfördelningen.

Motion 2017:51 Nya sätt att vara kyrka och fortsättningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:51.

Utskottet menar att konceptet *Nya sätt att vara kyrka* både är ett intressant och fruktbart initiativ. Erfarenheterna från Storbritannien ger både nya perspektiv och är inspirerande för Svenska kyrkan. Det var därför som kyrkomötet tidigare år har valt att lyfta fram detta arbete särskilt.

Konceptet har redan tilldelats ekonomiska resurser som möjliggjort litteratur, flera olika sorters inspirationsmaterial och utbildningar samt projektledare under cirka två år till stöd för arbetet. Inom ramen för den satsningen har medarbetare i stift och församlingar fått information och kunskap. De nätverk som formats lokalt i andan av *Nya sätt att vara kyrka* har också betydelse för att erfarenheter även fortsättningsvis delas. Utskottet menar att det finns förutsättningar för fortsatt inspiration och förnyelsearbete i församlingarna.

Trots det nationella projekt som genomförts finns det vissa svårigheter i implementeringen och det har varit svårt att identifiera konkreta arbetsmetoder lokalt.

Utskottet menar, liksom berörda stift, att konceptet behöver integreras i ett långsiktigt utvecklingsarbete tillsammans med annat stöd från stift och den nationella nivån och inte leva sitt eget liv. Arbetet bör gå hand i hand med andra satsningar som görs. Erfarenheterna från *Nya sätt att vara kyrka*, kommer att som delsatsning i *Dela tro – dela liv*, lyftas in i kyrkostyrelsens arbete med det kommande sammanhållna *Programmet för Lärande och undervisning* och utskottet ser fram emot en redovisning

av hur erfarenheterna från *Nya sätt att vara kyrka* har tagits tillvara nästa år. Av dessa anledningar, samt att det finns ekonomiska medel kvar som ännu inte förbrukats i tidigare anslag, föreslår utskottet att motion 2017: 51 avslås av kyrkomötet.

Motion 2017:100, Gemensamt administrativt stöd och gemensamma ekonomiska resurser

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:100.

Budgetutskottet delar motionärernas intention i motionen och framhåller att det är av stor vikt att arbetet med gemensamt administrativt stöd och gemensamma ekonomiska resurser kontinuerligt analyseras och utvärderas.

Utskottet noterar att det av KsSkr 2017:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020* framgår utmaningar med minskade resurser på längre sikt och att administrativ samverkan därför är ett av kyrkostyrelsens prioriterade områden. Kyrkostyrelsens strävan är att det ska finnas en likvärdig kvalitet inom det administrativa området i hela Svenska kyrkan även om förutsättningarna är olika. Kyrkostyrelsen menar också att samverkan och samordning är ett prioriterat område för att en kostnadseffektiv, kvalitativ och hållbar verksamhet ska kunna bedrivas. Utskottet ser fram emot att ta del av det intensifierade arbete som kyrkostyrelsen planerar för att tydliggöra och kommunicera de kostnadsbesparingar och den kvalitetshöjning som den administrativa samverkan möjliggör. Som utskottet skriver i övervägandetexten ovan till KsSkr 2017:1 ser utskottet också fram emot att ett råd tillsätts snarast för administrativ samverkan till stöd för analys, löpande utvärdering och kontroll.

Utskottet kan också konstatera att det redan idag genom olika grupper sker regelbundna överläggningar på såväl förtroendemannanivå som på tjänstemannanivå där både stift och den nationella nivån finns representerade. Dessa olika grupper arbetar med både taktiska och operativa frågor. Eftersom området är högt prioriterat av kyrkostyrelsen utgår utskottet från att erforderliga medel finns för arbetet. Utskottet anser också att det är viktigt att utveckling av den administrativa samverkan sker och att hänsyn tas till församlingarnas olika förutsättningar och behov.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Motion 2017:131, Fortsatt utveckling av GAS

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:131.

Utskottet anser liksom motionären att det är ett prioriterat område att kontinuerligt undersöka hur GAS tas emot av enheter i Svenska kyrkan och att det är viktigt att undersöka hur GAS kan utvecklas för att vara så flexibelt som möjligt och därmed till största möjliga nytta oavsett storlek på församling.

Utskottet noterar att det av KsSkr 2017:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020* framgår utmaningar med minskade resurser på längre sikt och att administrativ samverkan därför är ett av kyrkostyrelsens prioriterade områden. Kyrkostyrelsens strävan är att det ska finnas en likvärdig kvalitet inom det administrativa området i hela Svenska kyrkan även om förutsättningarna är olika. Kyrkostyrelsen menar också att samverkan och samordning är ett prioriterat område för att en kostnadseffektiv, kvalitativ och hållbar verksamhet ska kunna bedrivas. Som utskottet skriver i övervägandetexten ovan till KsSkr 2017:1 ser utskottet också fram emot att ett råd tillsätts snarast för administrativ samverkan till stöd för analys, löpande utvärdering och kontroll.

Utskottet kan också konstatera att det redan idag genom olika grupper sker regelbundna överläggningar på såväl förtroendemannanivå som på tjänstemannanivå där både stift och nationell nivå finns representerade. Dessa olika grupper arbetar med både taktiska och operativa frågor.

När det gäller GAS Ekonomi och Personal har utskottet också noterat att det finns en särskild arbetsgrupp som specifikt arbetar med dessa frågor. En av uppgifterna för gruppen är att vara ett samrådsorgan mellan den nationella nivån och stiftens rörande frågor kopplade till just ekonomi- och personalområdet, vilket inkluderar frågor som rör de systemlösningar som är en del av konceptet och även frågor om införande-processer, support och utbildning.

Vid en fortsatt utveckling av den administrativa samverkan anser utskottet att det är viktigt att ta hänsyn till församlingarnas skiftande behov. Förutsättningarna i församlingarna ser olika ut och därför är det viktigt med lyhördhet i diskussionerna och stor flexibilitet i lösningarna. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Budgetutskottets vägnar

Bertil Olsson, ordförande

*Marie Nordström och Malin Åkesson,
sekreterare*

Beslutande: Bertil Olsson, ordförande, Iréne Pierazzi, Solveig Hallin, Monica Lago, Leif Nilsson, Lars B Andersson, Marie Wojidkow, Bertil Persson, Marie Rydén Davoust, Leif Nordlander, Bengt Kjellgren, Sven Ingvar Holmgren, Carl-Eric Gabrielsson, Gerd Gullberg Johnson och Jenny Nilsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Sjöberg, Birger Wernersson, Christina Meltin Westerlund, Anita Engström, Sten Janson, Evelina Johansson, Mats Nilsson, Helén Lindbäck, Terence Hongslo och Hildegard Jarskog.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot Budgetutskottets beslut avseende motion 2017:51, då jag anser att risken att det positiva och gedigna arbete som hittills uppnåtts riskerar att tappa fart och dessutom ledning för projektet *Nya sätt att vara kyrka*. Förändring av arbetsformer och inriktningar i våra församlingar som inte är pastorat och pastorat tar längre tid att implementera än den tid som projektet hittills kunnat arbeta under.

Jag yrkar bifall till min motion 2017:51.

Leif Nordlander

Särskild mening

Utskottets betänkande lyfter fram att nödvändiga former finns för att utföra de åtgärder motionären efterfrågar. Motionen rör dock inte inrättandet av exempelvis nya råd eller arbetsgrupper, utan själva vidtagandet av åtgärder som av allt att döma ännu inte på långt när görs i tillräcklig utsträckning. Lokala erfarenheter stöder motionärens

B 2017:1

resonemang. Utvecklingen av GAS tar inte tillräcklig hänsyn till olika enheters behov. Detta gäller såväl små som stora enheter.

Det är också tydligt att beräkningarna av vilka besparingar en enhet kan göra genom att införa GAS är ofullständiga. Detta eftersom beräkningarna inte tar hänsyn till vissa betydelsefulla effekter lokalt hos mottagande församlingar, såsom att administration inte endast flyttas uppåt mot t ex servicebyråer, utan också runt i organisationen, t ex från administratörer till arbetsledare. Ett förtydligat uppdrag till kyrkostyrelsen enligt motionärens förslag är därför angeläget.

Evelina Johansson

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2017:2y

Verksamhet och ekonomi 2018–2020

Till Budgetutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över skrivelse 2017:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020.

Utskottet konstaterar att kostnaderna för kyrkokansliets administrativa arbete ökar. Utskottet uttrycker en oro för att kostnaderna ökar och menar att det både är en trovärdighetsfråga, då många församlingar drar ned på sina administrationskostnader, och en fråga som handlar om hållbarhet.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Ove Stenlund, Arne Närström, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl och Karin Janfalk.

Biskop Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.